

**ДВНЗ “ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я.ГОРБАЧЕВСЬКОГО МОЗ УКРАЇНИ”**

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з навчально-педагогічної роботи

проф. А. Г. Шульгай

“ ”

2016 року

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ДИСЦИПЛІНИ

Латинська мова та основи медичної термінології

рівень підготовки	2-й рівень вищої освіти (магістр)
галузь знань	22 «Охорона здоров'я»
спеціальність	221 «Стоматологія»

2016-2017 навчальний рік

Розробники: канд.філос.наук, доцент кафедри іноземних мов Паласюк Г. Б.

Схвалено на засіданні кафедри іноземних мов

Протокол від “31” червня 2016 року № 1

Завідувач кафедри, доцент

І. А. Прокоп

©_____, 2016 рік

©_____, 2017 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність: 221 «Стоматологія»	Нормативна	
		Рік підготовки	
		1-й	1-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		I-й	II-й
		Лекції	
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	-	-
		Практичні	
		26 год	34 год
		Самостійна робота	
		14 год	16 год
		Вид контролю	
		Зараховано	Диф.залік

Перелік компетентностей випускника

<i>Інтегральна компетентність</i>	Здатність використовувати поглиблені теоретичні та фундаментальні знання для ефективного розв'язування складних спеціалізованих задач та практичних проблеми під час професійної діяльності у галузі медицини або у процесі навчання, що передбачає уміння правильно вживати медичні терміни у професійному спілкуванні.
<i>Загальні компетентності</i>	ЗК1. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях; ЗК 2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії; ЗК 3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми; ЗК 4. Навички міжособистісної взаємодії; ЗК 5. Здатність навчатися; ЗК 6. Уміння приймати обґрунтовані рішення; ЗК 7. Здатність до самовдосконалення, адаптації та дії в нових ситуаціях, креативність; ЗК 8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу; ЗК 9. Готовність до саморозвитку, самореалізації, використання власного творчого потенціалу; ЗК 10. Знання та розуміння граматики латинської мови; ЗК 11. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; ЗК 12. Здатність вільно користуватись латинськими медичними термінами як засобом ділового міжнародного спілкування; ЗК 13. Здатність правильно вживати латинські терміни як усно так і письмово; ЗК 14. Здатність використання інформаційних технологій при вивченні латинської мови; ЗК 15. Здатність вчитися і бути сучасно освіченим, усвідомлювати можливість навчання впродовж життя; ЗК 16. Здатність працювати як самостійно, так і в команді; ЗК 17. Визнання морально-етичних аспектів досліджень і необхідності інтелектуальної доброчесності, а також професійних кодексів поведінки; ЗК 18. Готовністю до публічних виступів, зокрема за фахом, доводити власні висновки, пропозиції, аргументи тощо; ЗК 19. Здатність виконувати професійну діяльність відповідно до стандартів якості, а також володіти засобами їх впровадження.
<i>Спеціальні компетентності</i> (фахові)	<i>загально-фахові компетенції:</i> СК 1. Здатність показувати знання і розуміння граматики латинської мови; СК 2. Здатність показувати базові знання з хімії, біології, екології, анатомії, фармакології тощо; СК 3. Готовність до комунікації у письмовій та усній формах латинською мовою з метою вирішення завдань у майбутній професійній діяльності; СК 4. Здатність граматично правильно вживати анатомічно-гістологічні терміни, писати рецепти латинською мовою, перекладати клінічні діагнози у межах рівня поставлених задач для рішення професійних питань; СК 5. Володіння техніками встановлення професійних контактів та розвинутим професійним спілкуванням, у тому

	числі з використанням латинських медичних термінів; СК 6. Здатність нести особисту відповідальність за результати власної професійної діяльності; СК 7. Володіння навичками публічних виступів як перед українською, так і перед зарубіжною аудиторією; СК 8. Здатність самостійно набувати за допомогою інформаційних технологій і використовувати у практичній діяльності нові знання та навички; СК 9. Здатність структурувати й інтегрувати знання з різних галузей професійної діяльності та готовністю творчо використовувати і розвивати ці знання під час рішення професійних завдань. СК 10. Здатність комунікувати з колегами з даної області щодо наукових досягнень, як на загальному рівні, так і на рівні спеціалістів, обговорювати наукові теми, використовуючи у професійному спілкуванні латинські медичні терміни; <i>спеціально-фахові компетенції:</i> <u>у науково-дослідницькій діяльності:</u> СК 11. Здатність узагальнювати і критично оцінювати результати, отримані вітчизняними та зарубіжними дослідниками, виявляти перспективні напрямки, складати програму власних досліджень; СК 12. Здатність обґрунтовувати актуальність, теоретичне та практичне значення обраної теми наукового дослідження; СК 13. Здатність проводити самостійні дослідження у відповідності до розробленої програми; СК 14. Здатність представляти результати проведеного дослідження науковій спільноті у вигляді статті або наукової доповіді.
--	---

Формування компетентностей майбутніх фахівців медичної сфери розглядається як єдиний взаємопов'язаний процес, що дозволяє вдосконалювати їх спеціальні навички та вміння. Під час вивчення латинської мови студенти вдосконалюють навички роботи з довідниковою літературою латинською мовою та іншими інформаційними ресурсами (словниками, довідниками, енциклопедіями, мережею Інтернет).

Студент повинен оволодіти фахово-значущими компетенціями, необхідними для власної діяльності у галузі медицини з використанням латинської мови, мати вміння і навички вживання медичної термінології у діловій сфері. При цьому, навчально-виховний процес у виші повинен вибудовуватися відповідно до вимог сьогодення, максимально моделюючи майбутню професійну діяльність фахівців медичної сфери і удосконалюючи таким чином фахово-значущі компетенції, а саме:

ЧИТАННЯ

- ✓ Розвиток вмінь і навичок різних видів читання: ознайомлювального, вивчаючого, переглядового;
- ✓ Подальше вдосконалення навичок пошуку, вилучення та обробки інформації, включаючи роботу у мережі Інтернет;
- ✓ Розвиток навичок роботи з оригінальною медичною лексикою, спеціальною літературою;

ГОВОРІННЯ

МОНОЛОГІЧНЕ МОВЛЕННЯ

- ✓ Удосконалення вмінь і навичок використання у професійному мовленні латинських медичних термінів;

НАПИСАННЯ

- ✓ Розвиток навичок перекладу автентичної медичної літератури загального і фахового наповнення;
- ✓ Розвиток навичок грамотного написання рецептів латинською мовою;
- ✓ Формування навичок написання клінічних діагнозів латинською мовою.

ПЕРЕКЛАД

- ✓ Удосконалення навичок володіння лексико-граматичними категоріями адекватного перекладу;
- ✓ Розвинення базових навичок письмового перекладу: письмовий переклад медичного тексту з латинської мови і навпаки;
- ✓ Розвинення базових навичок усного перекладу медичних термінів латинською мовою і навпаки.

ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ, СФОРМУЛЬОВАНИЙ У ТЕРМІНАХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Програмні результати навчання

Результати навчання. Здобувач вищої освіти повинен бути здатним:

1. Пропонувати вирішення ситуації, планувати роботу, пояснювати чому обрав рішення, реконструювати ситуацію, узагальнювати, стандартизувати.
2. Аналізувати отриману інформацію, окремі її елементи, висловлювати припущення, гіпотези та робити певні висновки на основі аналізу фактів.
3. Вміти дотримуватись загальноприйнятих норм поведінки та моралі в міжособистісних відносинах.
4. Вміти донесення до зацікавлених осіб інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності.
5. Вміти збирати, накопичувати, передавати та аналізувати інформацію з різних джерел.
6. Засвоїти основні принципи професійного спілкування латинською мовою.
7. Оволодіти основними формами мовленнєвого етикету для професійного спілкування.
8. Опанувати основи ведення ділової документації латинською мовою; використовуючи засоби службово-ділового мовлення, оформляти основні зразки ділових паперів; оволодіти науковими принципами правопису і використовувати їх у процесі професійного спілкування.
9. Знати основи граматики: синтаксичні та морфологічні особливості латинської мови мов (практичне застосування);
10. Володіти базовими навичками мовлення, необхідними для читання оригінальної літератури.
11. Уміти читати та розуміти фахову іншомовну літературу; перекладати медичні терміни з латинської на рідну мову та навпаки; проводити усний обмін інформацією в процесі повсякденних контактів з метою отримання інформації, необхідної для вирішення певних завдань діяльності.
12. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію в області граматики латинської мови.
13. Використовувати усно і письмово грамотну латинську медичну термінологію.
14. Виявляти знання і вміння використовувати у професійній діяльності медичні терміни, латинські афоризми та крилаті вирази.
15. Використовувати інформаційні технології при вивченні латинської мови.
16. Вміти перекладати з латинської мови на українську і з української на латинську анатомічні, гістологічні, деякі біологічні і фармацевтичні терміни, прості фрази, знати афоризми.
17. Визначати частини (компоненти) складного терміна, розуміти етимологію терміна-композиції, розуміти інформативне навантаження термінів та визначення загального змісту термінів-композицій.
18. Вміти виділити в назвах лікарських препаратів частотні відрізки і визначати їх

інформативність.
19. Використовувати при утворенні клінічних термінів грецькі еквіваленти латинських іменників першої, другої, третьої, четвертої відмін, прикметників першої і другої груп, терміноутворення за допомогою латинських суфіксів, латинських і грецьких префіксів та латинсько-грецьких числівникових префіксів.
20. Використовувати та аналізувати знання з античної міфології.
21. Збирати інформацію про діяльність таких визначних античних представників медицини, як Гіпократ, Цельс, Гален та ін.
22. Проаналізувати вплив латинізмів на сучасну українську мову.

Програмні результати навчання	
Знання	1. Здатність показувати знання і розуміння граматики латинської мови. 2. Здатність показувати базові знання з хімії, біології, екології, анатомії, фармакології тощо. 3. Здатність структурувати й інтегрувати знання з різних галузей професійної діяльності та готовністю творчо використовувати і розвивати ці знання під час рішення професійних завдань. 4. Знати основи граматики: синтаксичні та морфологічні особливості латинської мови мов (практичне застосування). 5. Використовувати та аналізувати знання з античної міфології. 6. Знати до 1000 лексичних і словотворчих одиниць. 7. Знати словникову форму всіх частин мови, що визначаються в курсі. 8. Знати відміни іменників і прикметників. 9. Знати афікси, числівники, числівники як префікси. 10. Знати прислівники і займенники, що вживаються в рецептах та клінічній термінології. 11. Знати 50-70 крилатих латинських виразів та клінічних ідіом.
Уміння	1. Вміти дотримуватись загальноприйнятих норм поведінки та моралі в міжособистісних відносинах. 2. Вміти донесення до зацікавлених осіб інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності. 3. Вміти збирати, накопичувати, передавати та аналізувати інформацію з різних джерел. 4. Здатність граматично правильно вживати анатомічно-гістологічні терміни, писати рецепти латинською мовою, перекладати клінічні діагнози у межах рівня поставлених задач для рішення професійних питань. 5. Здатність набувати за допомогою інформаційних технологій і використовувати у практичній діяльності нові знання та навички. 6. Здатність обґрунтовувати актуальність, теоретичне та практичне значення обраної теми наукового дослідження. 7. Вміти правильно писати латинські літери. 8. Уміти вільно читати латинською мовою. 9. Вміти грамотно писати латинську частину рецепта. 10. Вміти утворювати латинською мовою назви солей, кислот, оксидів. 11. Визначати частини (компоненти) складного терміна, розуміти етимологію терміна-комполита, розуміти інформативне навантаження термінів та визначення загального змісту термінів-комполитів. 12. Вміти виділити в назвах лікарських препаратів частотні відрізки і визначати їх інформативність. 13. Використовувати при утворенні клінічних термінів грецькі еквіваленти латинських іменників першої, другої, третьої, четвертої відмін, прикметників першої і другої груп, терміноутворення за допомогою латинських суфіксів, латинських і грецьких префіксів та

	латинсько-грецьких числівникових префіксів. 14. Проаналізувати вплив латинізмів на сучасну українську мову. 15. Уміти читати та розуміти фахову іншомовну літературу; перекладати медичні терміни з латинської на рідну мову та навпаки; проводити усний обмін інформацією в процесі повсякденних контактів з метою отримання інформації, необхідної для вирішення певних завдань діяльності.
Комунікація	1. Готовність до комунікації у письмовій та усній формах латинською мовою з метою вирішення завдань у майбутній професійній діяльності. 2. Володіння навичками публічних виступів як перед українською, так і перед зарубіжною аудиторією. 3. Здатність комунікувати з колегами з даної області щодо наукових досягнень, як на загальному рівні, так і на рівні спеціалістів, обговорювати наукові теми, використовуючи у професійному спілкуванні латинські медичні терміни. 4. Володіти базовими навичками мовлення, необхідними для читання оригінальної літератури. 5. Володіння техніками встановлення професійних контактів та розвинутих професійним спілкуванням, у тому числі з використанням латинських медичних термінів. 6. Здатність представляти результати проведеного дослідження науковій спільноті у вигляді статті або наукової доповіді.
Автономія і відповідальність	1. Здатність проводити самостійні дослідження у відповідності до розробленої програми. 2. Здатність нести особисту відповідальність за результати власної професійної діяльності. 3. Здатність узагальнювати і критично оцінювати результати, отримані вітчизняними та зарубіжними дослідниками, виявляти перспективні напрямки, складати програму власних досліджень. 4. Здатність адаптуватись до нових ситуацій та приймати відповідні рішення. 5. Здатність усвідомлювати необхідність навчання впродовж усього життя з метою поглиблення набутих та здобуття нових фахових знань. 6. Здатність відповідально ставитись до виконуваної роботи, самостійно приймати рішення, досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики.

Матриця компетентностей

Класифікація компетентностей за НРК	Знання	Уміння	Комунікація	Автономія і відповідальність
Загальні компетенції				
1. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях	+	+		
2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії	+			
3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми		+		
4. Навички міжособистісної взаємодії				+
5. Здатність навчатися		+		

6. Уміння приймати обґрунтовані рішення	+	+		
7. Здатність до самовдосконалення, адаптації та дії в нових ситуаціях, креативність				+
8. Здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу		+		
9. Готовність до саморозвитку, самореалізації, використання власного творчого потенціалу				+
10. Знання та розуміння граматики латинської мови	+			
11. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях		+		
12. Здатність вільно користуватись латинськими медичними термінами як засобом ділового міжнародного спілкування			+	
13. Здатність правильно вживати латинські терміни як усно так і письмово			+	
14. Здатність використання інформаційних технологій при вивченні латинської мови		+		
15. Здатність вчитися і бути сучасно освіченим, усвідомлювати можливість навчання впродовж життя				+
16. Здатність працювати як самостійно, так і в команді				+
17. Визнання морально-етичних аспектів досліджень і необхідності інтелектуальної доброчесності, а також професійних кодексів поведінки				+
18. Готовністю до публічних виступів, зокрема за фахом, доводити власні висновки, пропозиції, аргументи тощо			+	
19. Здатність виконувати професійну діяльність відповідно до стандартів якості, а також володіти засобами їх впровадження		+		
Спеціальні (фахові) компетенції				
1. Здатність показувати знання і розуміння граматики латинської мови	+	+		
2. Здатність показувати базові знання з хімії, біології, екології, анатомії, фармакології тощо	+	+		
3. Готовність до комунікації у письмовій та усній формах латинською мовою з метою вирішення завдань у майбутній професійній діяльності			+	
4. Здатність граматично правильно вживати анатомічно-гістологічні терміни, писати рецепти латинською мовою, перекладати клінічні діагнози у межах рівня поставлених задач для рішення професійних питань		+	+	
5. Володіння техніками встановлення професійних контактів та розвинутих професійним спілкуванням, у тому числі з використанням латинських медичних термінів		+	+	
6. Здатність нести особисту відповідальність за результати власної професійної діяльності				+
7. Володіння навичками публічних виступів як перед українською, так і перед зарубіжною аудиторією				

8. Здатність самостійно набувати за допомогою інформаційних технологій і використовувати у практичній діяльності нові знання та навички		+		
9. Здатність структурувати й інтегрувати знання з різних галузей професійної діяльності та готовністю творчо використовувати і розвивати ці знання під час рішення професійних завдань	+	+		+
10. Здатність комунікувати з колегами з даної області щодо наукових досягнень, як на загальному рівні, так і на рівні спеціалістів, обговорювати наукові теми, використовуючи у професійному спілкуванні латинські медичні терміни			+	
11. Здатність узагальнювати і критично оцінювати результати, отримані вітчизняними та зарубіжними дослідниками, виявляти перспективні напрямки, скласти програму власних досліджень				+
12. Здатність обґрунтовувати актуальність, теоретичне та практичне значення обраної теми наукового дослідження				+
13. Здатність проводити самостійні дослідження у відповідності до розробленої програми				+
14. Здатність представляти результати проведеного дослідження науковій спільноті у вигляді статті або наукової доповіді			+	+

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА І СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Програма з дисципліни *«Латинська мова та основи медичної термінології»* для студентів вищих медичних навчальних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації складена для спеціальності 221 «Стоматологія», галузі знань 22 «Охорона здоров'я», для освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» із кваліфікацією «Лікар-стоматолог».

Програма складена відповідно до навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр» відповідних кваліфікацій та спеціальностей у вищих навчальних закладах МОЗ України з урахуванням стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня підготовки здобувачів вищої освіти, примірних навчальних планів і робочих навчальних планів, обговорених і затверджених на засіданні Вченої Ради ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України» 31.05.2016 Протокол №18 та введених в дію наказом ректора по університету № 225 від 01.06 2016 р.

Термін вивчення навчальної дисципліни «Латинська мова та основи медичної термінології» здійснюється студентами на 1 курсі, в I та II семестрах.

В майбутній професії це забезпечує грамотність лікаря-стоматолога, а також міжнародне термінологічне порозуміння між фахівцями.

Латинська та грецька мови до теперішнього часу є основним джерелом розвитку й поновлення термінологічних систем різних галузей науки, у тому числі й медицини. Знання основ латинської граматики, спеціальної лексики й основного греко-латинського словотворчого фонду забезпечує професійну термінологічну грамотність спеціаліста, водночас значно підвищує його загально-культурний рівень.

3. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни впливає із цілей освітньої-професійної програми підготовки випускників вищого медичного навчального закладу та визначається змістом тих системних знань та умінь, котрими повинен оволодіти лікар-спеціаліст. Знання, які студенти отримують із навчальної дисципліни, є базовими для усіх дисциплін медичного профілю, що забезпечують природничо-наукову і професійно-практичну підготовку.

Кінцеві цілі: Використовувати греко-латинські медичні терміни в практичній діяльності фахівця.

Латинська мова як навчальна дисципліна:

а) базується на знанні рідної та іноземних мов. Інтегрується в процесі вивчення з кафедрами анатомії, гістології, біології, загальної хімії, фармакології в обсязі, необхідному для розуміння та засвоєння термінів вищезгаданих дисциплін;

б) вивчення термінології клінічних дисциплін закладається на базі оволодіння лексичним матеріалом греко-латинських назв органів людського тіла, різних анатомічних утворень, що дає змогу розуміти і контролювати терміни – композити і кількісні терміни – діагнози. В майбутній професії це забезпечує грамотність лікаря, а також міжнародне термінологічне порозуміння між фахівцями.

Основним завданням при викладанні латинської мови є навчити студентів знати, розуміти, свідомо, грамотно та творчо застосовувати медичні терміни латинською мовою, так само як і слова греко-латинського походження в українській транскрипції. В цьому аспекті викладання латинської мови повинно бути тісно пов'язане з медичними дисциплінами: анатомією, біологією, фармакологією, терапією, хірургією, педіатрією та ін.

Після закінчення вивчення курсу латинської мови й основ латинської медичної термінології **студент повинен вміти:**

- правильно писати латинські літери;
- вільно читати латинською мовою;
- вміти перекладати з латинської мови на українську і з української на латинську анатомічні, гістологічні, деякі біологічні і фармацевтичні терміни, прості фрази, знати афоризми;
- визначати частини (компоненти) складного терміна, розуміти етимологію терміна-композита, розуміти інформативне навантаження термінів та визначення загального змісту термінів - композитів;
- вміти грамотно писати латинську частину рецепта;
- вміти утворювати латинською мовою назви солей, кислот, оксидів;
- вміти виділити в назвах лікарських препаратів частотні відрізки і визначати їх інформативність.

Студент повинен знати:

- до 1000 лексичних і словотворчих одиниць;
- словникову форму всіх частин мови, що визначаються в курсі;
- відміни іменників і прикметників;
- дієвідміни;
- афікси, числівники, числівники як префікси;

- прислівники і займенники, що вживаються в рецептах та клінічній термінології;
- 50-70 крилатих латинських виразів та клінічних ідіом.

Схвалено на засіданні кафедри іноземних мов
„23” червня 2016 року, протокол № 14
Завідувач кафедри, доц.

І. А. Прокоп

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма дисципліни структурована 30 тем.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є:

- А) практичні заняття (семінарські заняття);**
- Б) самостійна робота студентів;**
- В) консультації.**

Практичні заняття (семінарські заняття) передбачають детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни з викладачем і формування вміння та навичок їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань та вирішення ситуаційних задач.

Самостійна робота студентів передбачає оволодіння студентом навчальним матеріалом, а саме самостійне опрацювання окремих тем навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять, а також передбачає підготовку до усіх видів контролю. Навчальний матеріал дисципліни, передбачений робочим навчальним планом для засвоєння студентом у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався при проведенні аудиторних занять.

Консультації (індивідуальні або групові) проводяться з метою допомоги студентам розібратись та роз'яснити складні для самостійного осмислення питання, вирішити складні проблеми, які виникли при самостійному опрацюванні навчального матеріалу при підготовці до практичного заняття, підсумкового заняття.

При вивченні дисципліни використовують адекватні методи навчання.

За джерелами знань використовують методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, написання вправ, діагнозів, рецептів латинською мовою. За характером логіки пізнання використовуються методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний. За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

5. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Ціль програми: Надати теоретичні та практичні знання, сформувати фахові компетентності із латинської мови та загальні компетентності з метою їх подальшого використання при вивченні професійно-орієнтованих програм: анатомії, гістології, терапії, клінічних дисциплін, хімії, фармакології, фармакогнозії тощо.

Конкретні цілі:

- Сформувати навички читання і вимови латинських букв та буквосполучень, які закріплюються протягом усього курсу навчання.
- Знати правила наголосу.
- Знати граматичні категорії дієслова. Вміти визначати основу та дієвідміну дієслів, утворювати та перекладати дієслівні форми 2-ої особи однини і множини наказового способу, 3-ої особи однини і множини дійсного способу теперішнього часу активного і пасивного станів.
- Знати системи дієслівних форм на прикладі лексики, що вживається в рецептурі.
- знати граматичні категорії іменника, його словникову форму. Вміти визначати рід, основу та відміну іменників, відмінювати іменники I відміни, перекладати речення, терміни та номенклатурні назви з неузгодженим означенням. Знати грецькі дублети та словотворчі елементи іменників I відміни і вміти виділяти їх у назвах препаратів. Вміти написати словникову форму грецьких іменників I відміни. Знати керування прийменників. Фразеологічні фармацевтичні вирази.
- знати іменники II відміни, а саме: словникову форму іменників II відміни, винятки з правил про рід, вміти відмінювати іменники II відміни. Знати грецькі дублети і словотворчі елементи іменників II відміни і вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів. Фразеологічні фармацевтичні вирази.
- знати структуру рецепта. Вміти грамотно писати рецепт. Знати правила виписування рецептів.
- знати граматичні категорії прикметника. Вміти розрізняти групи прикметників, узгоджувати прикметники з іменниками. Знати фармацевтичну лексику прикметників 1-ої групи. Знати грецькі дублети і словотворчі елементи прикметників I-II відмін і вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів. Фармацевтичні фразеологічні вирази.
- вміти утворювати дієприкметники минулого часу пасивного стану та їх перекладати. Знати дієприкметникову лексику, що вживається у фармацевтичній термінології.
- знати іменники III відміни, словникову форму іменників III відміни; визначати основу іменників;
- вміти відмінювати та узгоджувати іменники III відміни з прикметниками I-II відмін;
- знати грецькі дублети і словотворчі елементи іменників III відміни та вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів;
- знати особливості іменників III відміни;
- знати прикметники III відміни, словникову форму прикметників III відміни, вміти узгоджувати їх з іменниками. Вміти відмінювати прикметники III відміни у сполученні з іменниками III відміни. Знати грецькі дублети і

словотворчі елементи прикметників III відміни, та вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів;

- знати дієприкметник теперішнього часу активного стану, вміти узгоджувати та відмінювати з іменниками III відміни;
- знати ступені порівняння прикметників, а також неправильні ступені порівняння прикметників. Вміти узгоджувати їх та відмінювати з іменниками III відміни. Знати особливості вживання ступенів порівняння прикметників у ботанічній номенклатурі.
- знати іменники IV відміни, вміти відмінювати та узгоджувати їх із прикметниками. Знати грецькі дублети і словотворчі елементи IV відміни та вміти виділяти їх у назвах лікарських засобів;
- знати іменники V відміни, вміти відмінювати і узгоджувати їх із прикметниками;
- вміти утворювати 3-ю особу однини та множини дієслів теперішнього часу умовного способу активного та пасивного станів (*praesens conjunctivi activi et passivi*), а також дієслова *fio, fiēri*;
- знати назви хімічних елементів, назви найуживаніших кислот. Знати принципи утворення назв оксидів, основ, солей, складних ефірів за МФ та ДФУ;
- вміти утворювати та перекладати назви хімічних сполук;
- вміти аналізувати структуру назв лікарських препаратів і вміти виділити в них словотворчі елементи;
- знати ботанічні і фармацевтичні назви рослин та вміти їх утворювати;
- знати словотворчі елементи у назвах препаратів, що вказують на їх хімічний склад а також на терапевтичну та фармакологічну дію. Вміти виділяти їх у назвах препаратів.
- знати числівник та вміти виділяти його у назвах препаратів;
- знати прислівники та займенники, що вживаються в рецептурі;
- знати найважливіші рецептурні скорочення;
- вміти оформляти рецепти на тверді форми;
- вміти оформляти рецепти на м'які форми;
- вміти оформляти рецепти на рідкі форми;
- знати латинські назви гомеопатичних лікарських препаратів та вміти виписувати рецепти на них.
- знати структуру фармацевтичного найменування та основні моделі фармацевтичних термінів;
- знати латинські та грецькі прийменники, що виступають в ролі префіксів у фармацевтичному словотворенні;
- мати поняття про найуживанішу анатомічну термінологію у клінічній фармації та косметології;
- мати поняття про медичну клінічну термінологію, структуру клінічних термінів;
- знати найуживаніші суфікси у клінічній термінології і вміти розрізняти їх у термінах;
- знати найуживаніші грецькі кінцеві терміноелементи у клінічній термінології;
- вміти перекладати найуживаніші клінічні терміни.

Програма дисципліни “Латинська мова” включає вивчення таких тем:

Курс латинської мови нараховує 120 годин, з них 60 аудиторні години і 60 позааудиторних.

Вступ: Короткий огляд історії латинської мови. Роль латинської і грецької лексики у формуванні наукової медичної термінології. Короткі відомості з історії розвитку медичної і фармацевтичної термінології.

Латинський алфавіт: Звуки і літери. Правильне написання латинських літер (письмових). Вимова голосних, приголосних, дифтонгів. Латинські літеросполучення: gu, su, ti, qu. Особливості читання sch в сучасній клінічній термінології. Довгота і короткість складів. Довгі та короткі суфікси. Довгота за природою. Наголос.

Морфологія:

Іменник: Граматичні категорії роду, числа, відмінка, п'ять відмін іменників, словникова форма іменника. Головна ознака відміни. Визначення роду за значенням і за правилами. Визначення основи. Граматичні категорії іменників латинської мови.

Прикметники: Граматичні категорії: рід, число, група, відміна. Дві групи прикметників, їх ознаки. Словникова форма прикметників. Узгодження прикметників з іменниками різних відмін. Місце прикметників в ботанічній номенклатурі.

Дієслово: Граматичні категорії дієслова: час, стан, спосіб, число, особа (латинською мовою). Чотири дієвідміни. Інфінітив. Основа теперішнього часу. Чотири основні форми дієслова. Супін, основа, супіна. Запис у словнику 1-ої особи та інфінітиву.

Наказовий спосіб. Утворення; вживання в рецептурі.

Дійсний спосіб. Відмінювання зразків в Praesens indicativi et passivi. Третя особа однини та множини (1 та 2 особа – в плані загального ознайомлення). Дієслово sum, fui, esse в усіх особах.

Умовний спосіб. Утворення Praesens coniunctivi activi et passivi. Дієслово fio, factus, sum, fieri. Вживання і переклад в рецептурі. Сталі вислови в рецептурі.

Дієприкметники: Дієприкметники минулого часу пасивного стану (Participium perfecti passivi). Спосіб утворення. Переклад. Вживання в фармацевтичній термінології. Лексика.

Дієприкметник теперішнього часу активного стану (Participium praesentis activi). Утворення. Переклад. Відповідна лексика. Узгодження дієприкметників з іменниками та вживання їх у називному та родовому відмінках однини і множини.

Числівники: Кількісні числівники від 1 до 10, 100, 1000. Порядкові від 1 до 20. Числівники-прислівники.

Вживання латинських і грецьких числівників як складових частин термінів-комполітів.

Прислівники і займенники: Прислівники і займенники, що вживаються в рецептурі, або стали складовою частиною медичних термінів.

Прийменники: Прийменники, що вимагають Acc: ad, ante, apud, contra, extra, inter, infra, intra, post, per, super. Прийменники, що вимагають Abl: a (ab), de, cum, sine, pro, e(ex), prae. Прийменники, що вживаються з двома відмінками: in, sub. Відповідні вирази з іншими прийменниками.

Сполучники: Сурядні: et, seu, sive; підрядні: ut.

Латинська хімічна номенклатура: Латинські назви хімічних елементів, кислот оксидів, перекисів, гідрооксидів, закисів, вуглеводних і кислотних радикалів, солей безкисневих кислот.

Словотвір: Склад слова. Способи словотворення: суфіксація, префіксація, словоскладання. Поняття про фармацевтичну термінологію як систему. Найчастіше уживані грецькі слова і латинські терміноелементи.

Рецептура – один з головних розділів курсу.

Тему «Рецепт» включити після вивчення дієслова й іменників I-II відміни. На зразках рецептів пояснити латинську частину рецепта: структуру рецептурного рядка, написання з великої літери назв лікарських речовин і рослин, позначення кількості ваги, об'єму, найчастіше вживані стандартні рецептурні скорочення.

Латинська номенклатура лікарських форм: Форми ліків: тверді, м'які, рідкі.

Культурно-гуманістичні аспекти: ознайомлення студентів з античною міфологією, діяльністю таких визначних античних представників медицини, як Гіпократ, Цельс, Гален та ін. Латинізми в сучасній українській мові.

Методика відбору лексичного мінімуму.

Відбір лексичного мінімуму проводять з урахуванням профілю факультету на основі таких принципів:

I. З анатомічної і гістологічної номенклатур: в першу чергу *termini generales* за принципом частотності та з урахуванням принципу сполучення з іншими словами в структурі багатослівних термінів.

II. З клінічної термінології відбирають греко-латинські лексичні еквіваленти й терміноелементи, які утворюють “тематичні ряди” в системі клінічної термінології.

III. З фармацевтичної термінології відбирають назви лікарських форм, назви лікарських рослин, певну хімічну номенклатуру.

На кожному занятті студент повинен засвоїти 30-35 лексичних одиниць.

Самостійна робота охоплює теми: грецькі еквіваленти латинських іменників першої, другої, третьої, четвертої відмін, прикметників першої і другої груп, терміноутворення за допомогою латинських суфіксів, латинських і грецьких префіксів та латинсько-грецьких числівникових префіксів. Матеріал кожної теми самостійного заняття закріплюється засвоєнням відповідної теми медичної і фармацевтичної термінології, усними та письмовими вправами, перекладами з латинської мови на українську і навпаки.

При вивченні кожної граматичної теми формувати усні й письмові вправи для її закріплення на базі медичної лексики.

Тематичні плани практичних занять, СРС забезпечують реалізацію у навчальному процесі всіх тем, які входять до складу дисципліни.

Засвоєння теми (поточний контроль) контролюється на практичних заняттях. Застосовуються такі засоби перевірки підготовки рівня студентів: комп'ютерні тести, розв'язування ситуативних задач, контроль практичних навичок перекладу терміну.

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	усього				
		Лекції	Практичні заняття/ семінарські заняття	Самостійна робота студента	ІРС
1	2	3	4	5	6
1. Вступ. Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги. Диграфи. Буквосполучення.	4		2	2	
2. Фонетика. Довгота і короткість. Наголос.	2		2		
3. Поняття “науковий термін”. Структура анатомо – гістологічних термінів. Граматичні категорії іменника, характеристика відмін, словникова форма іменників, визначення основи іменника, називний і родовий відмінок, їх роль у побудові термінів. Неузгоджене означення, способи перекладу.	3		2	1	
4. Граматичні категорії прикметника, поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення.	3		2	1	
5. Морфологічна і синтаксична структура багатослівного анатомічного терміна з різними типами означень. Іменники I відміни. Лексика. Вирази. Грецькі іменники I відміни. Найбільш вживані прийменники з Acc. і Abl.	3		2	1	
6. Іменники II відміни, чоловічий, середній рід. Лексика: сталі вирази, суфікси.	3		2	1	
7. Системне вивчення прикметників I групи. Лексика. Дієприкметники минулого часу пасивного стану. Лексика. Суфікси. Сталі вирази.	4		2	2	
8. Іменники III відміни.	3		2	1	

Знаходження основи, типи, парадигми всіх родів. Іменники III відміни. Чоловічий рід. Винятки. Сталі вирази. Лексика.					
9. Іменники III відміни. Жіночий рід. Винятки. Лексика. Сталі вирази.	3		2	1	
10. Іменники III відміни. Середній рід. Винятки. Сталі вирази. Лексика.	3		2	1	
11. Особливості відмінювання деяких іменників III відміни. Сталі вирази.	3		2	1	
12. Прикметники III відміни. Лексика. Сталі вирази. Узгодження з іменниками I, II, III відмін. Лексика. Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Лексика. Вживання в анатомічній термінології.	3		2	1	
13. Ступені порівняння прикметників в медичній термінології.	3		2	1	
Всього за I семестр	40		26	14	
II семестр					
14. Вивчення іменників IV – V відміни. Винятки. Лексика. Сталі вирази.	2		2		
15. Прислівники та займенники у медичній термінології. Числівники	2		2		
16. Поняття «клінічна термінологія». Види клінічних термінів. Структура термінів-комполітів латинською та українською мовами. Грецькі дублети іменників I відміни. Кінцеві терміноелементи I відміни. Словотвір. Латинські та грецькі префікси. Числівники в ролі префіксів.	4		2	2	
17. Грецькі дублети іменників II відміни. Кінцеві терміноелементи II відміни.	3		2	1	
18. Грецькі дублети прикметників I-II відміни. Participium perfecti passivi у клінічній термінології.	3		2	1	

19. Грецькі дублети іменників III відміни чоловічого роду.	3		2	1	
20. Грецькі дублети іменників III відміни жіночого роду. Суфікси – itis; -ōsis; -iasis.	3		2	1	
21. Грецькі дублети іменників III відміни середнього роду. Кінцеві терміноелементи III відміни. Суфікси –oma; -ema.	3		2	1	
22. Грецькі дублети прикметників III відміни. Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Грецькі дублети іменників IV-V відміни.	3		2	1	
23. Клінічний діагноз. Переклади назв діагнозів.	4		2	2	
24. Дієслово. Категорії дієслова. Наказовий спосіб. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного стану. Дієслово. Умовний спосіб. Вживання дієслова fīo, fīēgi в рецептурі. 3 особа однини і множини активного та пасивного станів. Сталі рецептурні вирази.	3		2	1	
25. Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, солей, оксидів, складних ефірів.	3		2	1	
26. Рецепт, його граматична структура, моделі рецептурних прописів. Граматична структура рецептурної фрази. Розгорнуті і скорочені прописи рецептів. Латинська номенклатура лікарських форм. Додаткові написи в рецептах. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів.	3		2	1	
27. Рецепт. Виписування рецептів на тверді лікарські форми. Скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.	3		2	1	
28. Рецепт. Виписування рецептів на м'які лікарські форми. Скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.	3		2	1	
29. Рецепт. Виписування рецептів	3		2	1	

на рідкі лікарські форми. Скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.					
30.Повторення вивченого матеріалу. Диф. Залік.	2		2		
Всього за II семестр	50		34	16	
Всього годин	90		60	30	

7. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

не передбачено

8. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

практичних занять з латинської мови
для студентів 1 курсу СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
спеціальність **221 «Стоматологія»**
Семестр 1

№ п/п	Тематика практичних занять	К-сть годин
1.	Вступ. Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги. Диграфи. Буквосполучення.	2
2.	Фонетика. Довгота і короткість. Наголос.	2
3.	Поняття “науковий термін”. Структура анатомо – гістологічних термінів. Граматичні категорії іменника, характеристика відмін, словникова форма іменників, визначення основи іменника, називний і родовий відмінок, їх роль у побудові термінів. Неузгоджене означення, способи перекладу.	2
4.	Граматичні категорії прикметника, поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення.	2
5.	Морфологічна і синтаксична структура багатослівного анатомічного терміна з різними типами означень. Іменники I відміни. Лексика. Вирази. Грецькі іменники I відміни. Найбільш вживані прийменники з Acc. і Abl.	2
6.	Іменники II відміни, чоловічий, середній рід. Лексика: сталі вирази, суфікси.	2
7.	Системне вивчення прикметників 1 групи. Лексика.	2

	Дієприкметники минулого часу пасивного стану. Лексика. Суфікси. Сталі вирази.	
8.	Іменники III відміни. Знаходження основи, типи, парадигми всіх родів. Іменники III відміни. Чоловічий рід. Винятки. Сталі вирази. Лексика.	2
9.	Іменники III відміни. Жіночий рід. Винятки. Лексика. Сталі вирази.	2
10.	Іменники III відміни. Середній рід. Винятки. Сталі вирази. Лексика.	2
11.	Особливості відмінювання деяких іменників III відміни. Сталі вирази.	2
12.	Прикметники III відміни. Лексика. Сталі вирази. Узгодження з іменниками I, II, III відмін. Лексика. Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Лексика. Вживання в анатомічній термінології.	2
13.	Ступені порівняння прикметників в медичній термінології.	2
	Всього	26

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
практичних занять з латинської мови
для студентів 1 курсу СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ
спеціальність 221 «Стоматологія»
Семестр 2

№ п/п	Тематика практичних занять	К-сть годин
14.	Вивчення іменників IV – V відміни. Винятки. Лексика. Сталі вирази.	2
15.	Прислівники та займенники у медичній термінології. Числівники. Залік.	2
16.	Поняття «клінічна термінологія». Види клінічних термінів. Структура термінів-комполітів латинською та українською мовами. Грецькі дублети іменників I відміни. Кінцеві терміноелементи I відміни. Словотвір. Латинські та грецькі префікси. Числівники в ролі префіксів.	2
17.	Грецькі дублети іменників II відміни. Кінцеві терміноелементи II відміни.	2
18.	Грецькі дублети прикметників I-II відміни. Participium perfecti passivi у клінічній термінології.	2
19.	Грецькі дублети іменників III відміни чоловічого роду.	2
20.	Грецькі дублети іменників III відміни жіночого роду. Суфікси -itis; -ōsis; -iasis.	2
21.	Грецькі дублети іменників III відміни середнього роду. Кінцеві терміноелементи III відміни. Суфікси -oma; -ema.	
22.	Грецькі дублети прикметників III відміни. Дієприкметники теперішнього	2

	часу активного стану. Грецькі дублети іменників IV-V відміни.	
23.	Клінічний діагноз. Переклади назв діагнозів.	2
24.	Дієслово. Категорії дієслова. Наказовий спосіб. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного стану. Дієслово. Умовний спосіб. Вживання дієслова <i>fiō, fiēti</i> в рецептурі. 3 особа однини і множини активного та пасивного станів. Сталі рецептурні вирази.	2
25.	Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, солей, оксидів, складних ефірів.	2
26.	Рецепт, його граматична структура, моделі рецептурних прописів. Граматична структура рецептурної фрази. Розгорнуті і скорочені прописи рецептів. Латинська номенклатура лікарських форм. Додаткові написи в рецептах. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів.	2
27.	Рецепт. Виписування рецептів на тверді лікарські форми. Скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.	2
28.	Рецепт. Виписування рецептів на м'які лікарські форми. Скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.	2
29.	Рецепт. Виписування рецептів на рідкі лікарські форми. Скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.	2
30.	Повторення вивченого матеріалу. Диф. залік.	2
	Всього	34

9. САМОСТІЙНА РОБОТА

Самостійна робота передбачає різноманітні види індивідуальної та колективної діяльності студентів, які здійснюються у фасилітаційному супроводі викладача, тобто без його безпосередньої участі в позааудиторний час. Самостійна робота виконується за його завданнями, виконання яких потребує творчого підходу та вміння самостійно отримувати знання.

Необхідними умовами для організації самостійної роботи є:

- ✓ готовність студентів до самостійної діяльності;
- ✓ мотивація до отримання нових знань;
- ✓ наявність і доступність необхідного навчально-методичного і довідникового матеріалу;
- ✓ система регулярного контролю якості виконаної самостійної роботи;
- ✓ фасилітаційна підтримка (консультативна допомога) викладача.

Для розвитку мотивації у студентів до самостійної роботи необхідні сучасні, науково обґрунтовані навчальні й методичні посібники як засоби, за допомогою яких майбутній фахівець зможе вибудовувати індивідуальну траєкторію самоосвіти в процесі власної самостійної діяльності. Наявність внутрішньої мотивації до навчання сприяє виявленню у тих, хто навчається, відкритості мислення, оригінальності, зростанню їх креативності та творчості, спонукає до пошуку та вирішення складних пізнавальних завдань.

Успішне засвоєння латинської мови залежить не тільки від професійної майстерності викладача, але й від здатності студентів розуміти та вирішувати завдання у змісті навчального предмета. Студент повинен приймати активну

участь у навчально-виховному процесі та бути відповідальним за те, що і як він виконує на практичних заняттях з латинської мови та під час самостійної позааудиторної підготовки.

Успішне вивчення латинської мови та основ медичної термінології є можливим тільки за умови систематичної самостійної роботи. При цьому важливу роль відіграють: робота над збільшенням словникового запасу, знання граматичних і синтаксичних конструкцій, фонетичної бази мови, яка вивчається, що досягається також за допомогою додаткового читання, огляду матеріалів з професійної тематики. Отже, для того, щоб навчитися правильно читати, грамотно говорити, сприймати латинську мову на слух, слід регулярно використовувати технічні засоби, що поєднують зорове та слухове сприйняття.

Для формування вмінь та навичок роботи над текстом без словника необхідна регулярна і систематична робота над накопиченням словникового запасу, що тісно пов'язано з розвитком навичок роботи зі словником. Окрім того, для більш повного і точного розуміння змісту тексту рекомендується проведення граматичного і лексичного аналізу тексту.

Види самостійної роботи:

- ✓ самостійна робота в аудиторії під керівництвом викладача у вигляді запланованих консультацій;
- ✓ самостійна позааудиторна робота студентів над виконанням домашніх завдань навчального і творчого характеру (у тому числі з використанням електронних ресурсів);
- ✓ самостійний пошук і аналіз додаткової інформації за темами, які передбачені програмою;
- ✓ підготовка до практичних занять і поточного контролю;
- ✓ підготовка доповіді на одну з вивчених тем.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

самостійної роботи з латинської мови

для студентів 1 курсу СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

спеціальність 221«Стоматологія»

Семестр 1

Номер теми	Тематика практичних занять	Кількість годин
1.	Вступ. Фонетика. Алфавіт. Класифікація голосних і приголосних. Дифтонги. Диграфи. Буквосполучення. Фонетика. Довгота і короткість. Наголос.	2
2	Поняття “науковий термін”. Структура анатомо – гістологічних термінів. Граматичні категорії іменника, характеристика відмін, словникова форма іменників, визначення основи іменника, називний і родовий відмінок, їх роль у побудові термінів. Неузгоджене означення, способи перекладу.	1
3.	Граматичні категорії прикметника, поділ на групи. Родові закінчення, визначення основи. Узгоджене означення.	1

4.	Морфологічна і синтаксична структура багатослівного анатомічного терміна з різними типами означень. Іменники I відміни. Лексика. Вирази. Грецькі іменники I відміни. Найбільш вживані прийменники з Acc. і Abl.	2
5.	Іменники II відміни, чоловічий, середній рід. Лексика: сталі вирази, суфікси.	1
6.	Системне вивчення прикметників I групи. Лексика. Дієприкметники минулого часу пасивного стану. Лексика. Суфікси. Сталі вирази.	1
7.	Іменники III відміни. Знаходження основи, типи, парадигми всіх родів. Іменники III відміни. Чоловічий рід. Винятки. Сталі вирази. Лексика.	1
8.	Іменники III відміни. Жіночий рід. Винятки. Лексика. Сталі вирази.	1
9.	Іменники III відміни. Середній рід. Винятки. Сталі вирази. Лексика.	1
10.	Особливості відмінювання деяких іменників III відміни. Сталі вирази.	1
11.	Прикметники III відміни. Лексика. Сталі вирази. Узгодження з іменниками I, II, III відмін. Лексика. Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Лексика. Вживання в анатомічній термінології.	1
12.	Ступені порівняння прикметників в медичній термінології.	1
	Всього	14

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

самостійної роботи з латинської мови

для студентів 1 курсу СТОМАТОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

спеціальність 221«Стоматологія»

Семестр 2

Номер теми	Тематика практичних занять	Кількість годин
13.	Поняття «клінічна термінологія». Види клінічних термінів. Структура термінів-комполітів латинською та українською мовами. Грецькі дублети іменників I відміни. Кінцеві терміноелементи I відміни. Словотвір. Латинські та грецькі префікси. Числівники в ролі префіксів.	2
14.	Грецькі дублети іменників II відміни. Кінцеві терміноелементи II відміни.	1
15.	Грецькі дублети прикметників I-II відміни. Participium perfecti passivi у клінічній термінології.	1
16.	Грецькі дублети іменників III відміни чоловічого роду.	1
17.	Грецькі дублети іменників III відміни жіночого роду. Суфікси -itis; -ōsis; -iasis.	1
18.	Грецькі дублети іменників III відміни середнього роду. Кінцеві терміноелементи III відміни. Суфікси -oma; -ema.	1
19.	Грецькі дублети прикметників III відміни. Дієприкметники теперішнього часу активного стану. Грецькі дублети іменників IV-V відміни.	1
20.	Клінічний діагноз. Переклади назв діагнозів.	2

21.	Дієслово. Категорії дієслова. Наказовий спосіб. Дійсний спосіб теперішнього часу активного і пасивного стану. Дієслово. Умовний спосіб. Вживання дієслова <i>fiо, fięi</i> в рецептурі. 3 особа однини і множини активного та пасивного станів. Сталі рецептурні вирази.	1
22.	Хімічна номенклатура. Назви хімічних елементів, кислот, солей, оксидів, складних ефірів.	1
23.	Рецепт, його граматична структура, моделі рецептурних прописів. Граматична структура рецептурної фрази. Розгорнуті і скорочені прописи рецептів. Латинська номенклатура лікарських форм. Додаткові написи в рецептах. Фармацевтичні частотні відрізки в назвах препаратів.	1
24.	Рецепт. Виписування рецептів на тверді лікарські форми. Скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.	1
25.	Рецепт. Виписування рецептів на м'які лікарські форми. Скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.	1
26.	Рецепт. Виписування рецептів на рідкі лікарські форми. Скорочення в рецептах та читання рецептурних скорочень.	1
	Всього	16

11. ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ – не передбачено

12. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ – не передбачено

13. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК, ВНЕСЕНИХ У МАТРИКУЛИ – матрикули не передбачено

14. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДЛЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА (ІРС): не передбачено

15. МЕТОДИ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні – розповідь, пояснення, інструктаж; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота.

За характером логіки пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

При оцінюванні студентів приділяється перевага стандартизованим **методам контролю**:

- тестування (усне, письмове, комп'ютерне);
- структуровані письмові роботи;
- структурований контроль практичних навичок;
- контроль виконання практичної роботи;
- усне опитування;
- усна співбесіда.

Форми контролю і оцінювання дисципліни

При оцінюванні знань студентів приділяється перевага стандартизованим методам контролю: тестування (усне, письмове, комп'ютерне), структуровані письмові роботи, структурований контроль практичних навичок.

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті відповідно до конкретних цілей теми та під час індивідуальної роботи викладачів зі студентами. На всіх практичних заняттях застосовується об'єктивний контроль теоретичної підготовки та засвоєння практичних навичок. Застосовуються такі засоби діагностики рівня підготовки студентів: виконання практичних вправ, тести, розв'язування ситуаційних задач.

Форми поточного контролю:

Теоретичні знання – тестові завдання: тестовий контроль початкового рівня засвоєння матеріалу, розрахований на 10 хв.(12 тестів з конкретного практичного заняття), комп'ютерне тестування, індивідуальне опитування, співбесіда, словникові диктанти, письмові роботи.

Практичні навички та уміння – самостійно виконувати лексичні та граматичні вправи, написання словникових диктантів (усний і письмовий контроль лексики, граматики; письмове конструювання фармацевтичних термінів як розвиток і закріплення практичних навичок з термінотворення та перекладу з рідної мови на латинську і навпаки).

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється на основі теоретичних знань, практичних навичок та умінь.

Форми підсумкового контролю:

Теоретичні знання – система питань письмового та комп'ютерного тестування.

Практичні навички та уміння – вміти грамотно писати рецепт, знати правила виписування рецептів; правильно записувати латинською мовою фармацевтичні найменування, ботанічні назви, назви препаратів; здійснювати двобічний переклад кількох термінів.

Оцінювання самостійної роботи студента

Бали за самостійну роботу студента нараховуються студентові лише при успішному її виконанні.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальної самостійної роботи студента, залежить від їх об'єму та значимості і регламентується робочою навчальною програмою з дисципліни, **але не повинна перевищувати 6 балів**. Вони додаються до кількості балів, набраних студентом за поточну навчальну діяльність. **Найбільш доцільним слід вважати наступний підхід:**

- 6 балів додаються за призові місця на міжвузівських олімпіадах з дисципліни та міжвузівських і міжнародних наукових студентських конференціях з надрукуванням роботи;
- 5 балів додаються за призові місця на внутрішньовузівських олімпіадах і студентських наукових конференціях з надрукуванням роботи;
- 4 бали додаються за участь (якщо студент приймав участь, але не отримав призового місця) у міжвузівських олімпіадах з дисципліни та міжвузівських і міжнародних наукових студентських конференціях з надрукуванням роботи;
- 3 бали додаються за участь (якщо студент приймав участь, але не отримав призового місця) у внутрішньовузівських олімпіадах і студентських наукових конференціях з надрукуванням роботи;
- 2 бали додаються за виготовлення на кафедрі схем, таблиць та відеофільмів - з урахуванням важливості виконаної роботи;
- 1 бал додається за написання реферату до теми тощо.

16. ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ ПО ЗАВЕРШЕННЮ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Оцінка з дисципліни визначається як сума кількості балів поточної успішності, що складає 60% загальної оцінки з дисципліни, та оцінки, отриманої на іспиті, що складає 40% загальної оцінки з дисципліни.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати при вивченні дисципліни становить 200 балів, в тому числі за поточну навчальну діяльність – 120 балів, за екзаменаційний підсумковий контроль (іспит) – 80 балів.

Бали з дисципліни конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями:

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за 4-бальною шкалою
170-200 балів	5 – відмінно
140-179 балів	4– добре
101-139 балів	3 – задовільно
100 балів і менше	2– незадовільно

Критерії оцінювання поточної успішності

Оцінювання поточної успішності проводиться шляхом підрахунку середнього балу поточної успішності по завершенню вивчення дисципліни. При цьому заокруглення ОЦІНКИ здійснюється за схемою: в діапазоні від 0 до 0,24 заокруглюється до меншої одиниці; в діапазоні від 0,25 до 0,74 заокруглюється до 0,5; в діапазоні від 0,75 до 0,99 заокруглюється до більшої одиниці.

Переведення оцінок за поточну успішність з 12-ти бальної шкали у 120-ти бальну шкалу здійснюється наступним чином:

Рейтингова 12-ти бальна шкала	Шкала оцінювання поточної успішності
4	66
4,5	69
5	72
5,5	75
6	78
6,5	81
7	84
7,5	87
8	90
8,5	93
9	96
9,5	99
10	102
10,5	105
11	108
11,5	114
12	120

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни з додаванням балів за індивідуальну роботу студента (ІРС), становить 120 балів.

Критерії оцінювання знань та вмінь студентів під час проведення підсумкового контролю та диференційованого заліку:

Для контролю знань студент отримує:

- 20 тестових завдань (20 хвилин – на 1 тест 1 хвилина)
- 2 теоретичні питання (20 хвилин – на 1 питання 10 хвилин)

За правильну відповідь на одне тестове запитання студент отримує 1 бал (максимальна кількість 20 балів); за в повному обсязі дану відповідь на теоретичне питання студент отримує 10 балів (максимальна кількість 20 балів). Загальна сума можливо отриманих балів – 40, які переводяться у 12-бальну шкалу.

Кількість балів	Вірні відповіді	% вірних відповідей
12 б	39-40	96-100 %
11 б	37-38	91-95 %
10 б	35-36	86-90 %
9 б	33-34	81-85 %
8 б	31-32	76-80 %
7 б	29-30	71-75 %
6 б	27-28	66-70 %

5 б	25-26	61-65 %
4 б	21-24	51-60 %
3 б	17-20	41-50 %
2 б	11-16	25-39 %
1 б	0-10	0-24 %

Схвалено на засіданні кафедри іноземних мов
„23” червня 2016 року, протокол № 14
Завідувач кафедри, доц.

І. А. Прокоп

17. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ПРАКТИЧНОГО (СЕМІНАРСЬКОГО) ЗАНЯТТЯ

Оцінювання поточної успішності проводиться за дванадцятибальною рейтинговою шкалою.
Оцінка за практичне заняття вважається позитивною, якщо вона становить 4,0 і більше балів.
При цьому враховуються всі види робіт, передбачені методичною вказівкою для студентів при вивченні теми практичного (семінарського) заняття.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
I. Початковий	1	Студент знає латинський алфавіт, дифтонги, буквосполучення
	2	Студент знає правила наголошення, читає латинські медичні і фармацевтичні терміни
	3	Студент орфографічно граматично пише медичні терміни, зокрема клінічні і фармацевтичні, в яких є грецькі корені і префікси
II. Середній	4	Студент засвоїв категорії іменника, знає латинські назви відмінків, вміє провідміняти іменник будь-якої відміни, користуючись таблицею відмінкових закінчень
	5	Студент засвоїв лексичний мінімум до теми, вміє користуватись ним при конструюванні анатомічних і клінічних термінів
	6	Студент знає, що таке неузгоджене означення і вміє перекласти його українською мовою
III. Достатній	7	Студент засвоїв граматичні категорії прикметника, знає родові закінчення прикметників 1-ої та 2-ої груп, вміє узгоджувати прикметники з іменниками п'яти відмін
	8	Засвоїв типи відмінювання іменників третьої відміни, знає особливості відмінювання деяких іменників грецького походження із закінченнями –sis та –ma, -atis n , а також деяких латинських іменників , наприклад, febris, -is f ; tussis, -is f; pertussis, -is f; sitis, -is f; vas, vasis n.
	9	Студент знає правила виписування рецептів та

		рекомендовані рецептурні вирази і лексику, яка часто вживається в рецептах
IV. Високий	10	Студент добре оволодів фармацевтичною лексикою, грамотно, граматично правильно конструює фармацевтичні терміни, вживаючи при потребі латинські прийменники, що вимагають певних відмінків, може перекладати терміни на латинську мову і навпаки
	11	Студент добре засвоїв ботанічні і фармацевтичні назви рослин, грецькі еквіваленти латинських іменників і прикметників, кінцеві терміноелементи, грецькі і латинські словотворчі елементи, вміє використовувати їх значення, може зрозуміти з чого виготовлений лікарський засіб, його хімічний склад і галузь застосування.
	12	Студент засвоїв згідно з програмою латинські числівники, займенники і прислівники, може користуватись ними при читанні рецептів.. Студент засвоїв ряд латинських висловів та афоризмів
		Читання
I. Початковий	1	Студент вміє розпізнавати та читати окремі вивчені слова на основі матеріалу, що вивчався
	2	Студент вміє розпізнавати та читати окремі вивчені словосполучення на основі матеріалу, що вивчався
	3	Студент вміє розпізнавати та читати окремі прості непоширені речення на основі матеріалу, що вивчався
II. Середній	4	Студент вміє читати вголос і про себе з розумінням основного змісту тексту, побудовані на вивченому матеріалі. Уміє частково знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал
	5	Студент вміє читати вголос і про себе з розумінням основного змісту тексту, які можуть містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Уміє частково знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень, опису за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал
	6	Студент вміє читати з повним розумінням тексти, які можуть містити певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися. Уміє знаходити необхідну інформацію у вигляді оціночних суджень, опису, аргументації за умови, що в текстах використовується знайомий мовний матеріал
III. Достатній	7	Студент вміє читати з повним розумінням і тексти, які містять певну кількість незнайомих слів, про значення яких можна здогадатися; уміє знаходити потрібну інформацію в текстах інформативного характеру
	8	Студент вміє читати з повним розумінням тексти, які

		містять певну кількість незнайомих слів, знаходити і аналізувати потрібну інформацію
	9	Студент вміє читати з повним розумінням тексти, використовуючи словник, знаходити потрібну інформацію, аналізувати її та робити відповідні висновки
IV. Високий	10	Студент вміє читати з розумінням основного змісту тексти, аналізує їх, розуміє прочитаний текст, встановлюючи логічні зв'язки всередині речення та між реченнями
	11	Студент вміє читати тексти, аналізує їх і робить власні висновки, розуміє логічні зв'язки в рамках тексту та між його окремими частинами
	12	Студент вміє читати тексти, аналізує їх і робить висновки, порівнює отриману інформацію з власним досвідом. В повному обсязі розуміє тему прочитаного тексту різного рівня складності

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

12	96 – 100%	Відмінно
11	91 – 95%	
10	86 – 90%	
9	81 – 85%	Добре
8	76 – 80%	
7	71 – 75%	
6	66 – 70%	Задовільно
5	61 – 65%	
4	51 – 60%	
3	41 – 50%	Незадовільно
2	25 – 40%	
1	0 – 24%	

Схвалено на засіданні кафедри іноземних мов
„23” червня 2016 року, протокол № 14
Завідувач кафедри, доц.

І. А. Прокоп

18. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПИСЬМОВОГО ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ (диференційований залік)

Оцінювання знань студентів і переведення результатів засвоєння отриманих знань здійснюється за наступною шкалою:

Кількість правильних відповідей при складанні тестових завдань у ННВ незалежного тестування знань студентів	Кількість балів, що виставляється студенту
1-24	Не склав
25, 26	38
27	39
28	40
29	41
30	42
31	43
32	44
33	45
34	46
35	47
36	48
37	49
38	50
39	51
40	52
41	53
42	54
43	55
44	56
45	57
46	58
47	59
48	60

Схвалено на засіданні кафедри іноземних мов
„23” червня 2016 року, протокол № 14
Завідувач кафедри, доц.

І. А. Прокоп

19. ПЕРЕЛІК НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ Базова

1. Закалюжний М. М., Паласюк Г. Б. Латинська мова і основи медичної термінології. – Тернопіль: “Укрмедкнига”, 2004. – 424 с.
2. Смольська Л. Ю., Кісельова О. Г. Латинська мова і основи медичної термінології. Підручник. – К.: ВСВ «Медицина», 2012. – 356 с.
3. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології [Текст] : посіб. для студ. вищ. навч. закл. IV рівня акредитації / О. М. Беляєва, І. М. Сологор. – К. : Медицина, 2011. – 256 с.
4. Шевченко Є. М. Латинська мова і основи медичної термінології: Навч. посібник 7-е вид. – Київ: Медицина, 2011.

5. Пилипів О. Основи латинської медичної термінології: навчальний посібник / Ольга Пилипів, Леся Мисловська; науковий редактор Леся Пилипів. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 252 с.

Допоміжна

1. Чуракова Л. П. Латинсько-український та українсько-латинський словник. – К.: Чумацький шлях, 2009. – 617 с.
2. Закалюжний М. М., Андрейчин М. А., Посібник з анатомічної і клінічної термінології. – К.: “Здоров’я”, 1993. – с. 31-32
3. Паласюк Г. Б., Чолач В. В. Латинська мова. Підручник – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 343 с.
4. Нетлюх М. Л. Українсько-латинський анатомічний словник: Посібник для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації. – Львів: Стрім, 2000. – 216 с.
5. Дюбенко К.А. Анатомічна термінологія: Посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів III – IV рівнів акредитації. – К.: Довіра, 2001. – 392 с.
6. Шевченко Е.М. Латинский язык и основы медицинской терминологии. Навч. посібник. – 6-е вид. - К.: ВСВ "Медицина", 2010. – 240 с.
7. Литвинов Володимир Дмитрович. Довідник з граматики латинської мови. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2008.
8. Авксентьева А. Г. Латинский язык и основы терминологии / Альбина Георгиевна. — [3-е изд., доп.]. – Ростов-на-Дону: Изд-во "Феникс", 2002. – 288 с.
9. Латинский язык и основы медицинской терминологии : [учебн. для мед. учебн. завед. III—IV уровней аккред.] / [Смольская Л. Ю., Содомора П. А., Коваль-Гнатив Дз. Ю. и др.] ; под. общей ред. Л. Ю. Смольской. — К. : ВСИ "Медицина", 2011. – 454 с.
10. Беляєва О. М. Латинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : [навч. посібн. для студ. вищ. мед. навч. закл.] / О. Беляєва, І. Сологор. – К. : ВСВ «Медицина», 2011. – 256 с.
11. Навчальний словник латинських клінічних термінів. З українськими еквівалентами і тлумаченням / Олена Миколаївна Беляєва. — Полтава : Полтавський літератор, 2010. — 172 с.
12. Рудик О.В., Гуцол М.І. . Клінічна термінологія. Словотвір / Посібник. – Івано-Франківськ: ВД "КГМ", 2010. – 348с.
13. Світлична Є. І. Studemus Latinam [Текст] : Навч. посіб. для студ. вищ. фармац. навч. закл. / Є. І. Світлична, І. О. Толок ; Національна фармацевтична академія України. - Х. : Видавництво НФАУ : Золоті сторінки, 2002. - 177 с.
14. Базовий термінологічний глосарій за програмою з клінічної фармації. / А.Б. Зіменковський, В.М. Пономаренко, О.Р. Піняжко, Т.Г. Калинюк. — Львів — Київ — 2004.
15. Українсько-латинсько-англійський медичний енциклопедичний словник: У 4 т. — Т. 1. А-Д / Укладачі: Л. І. Петрух, І. М. Головка. — К. : ВСВ «Медицина», 2012. — 704 с.
16. Козовик І.Я., Шипайло Л.Д., Латинська мова: Підручник. – К.: Вища шк., 1993. – с. 100-118, с. 130-156.
17. Світлична Є.І., Толок І.О. Латинська мова : Підручник. – 2-ге видання. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 400 с.

Інформаційні ресурси

1. http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/index.php?&path=in_mow/metod_rozrobky/uk/stomat/ptn/%C0%ED%E3%EB%B3%E9%F1%FC%EA%E0%20%EC%EE%E2%E0/1/
2. http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/index.php?&path=in_mow/classes_stud/uk/stomat/ptn/%C0%ED%E3%EB%B3%E9%F1%FC%EA%E0%20%EC%EE%E2%E0/1/